

Den “keltiska tiger”-ekonomin på Irland

Det har ödslats hinkvis med trycksvärta på att beskriva och analysera det ekonomiska miraklet på Irland. Den “keltiska tigrern” såsom massmedia älskar att kalla det.

Joe Craig. Prisoner of Social Partnership. A Socialist Analysis of Social Partnership in Ireland.

Belfast: Socialist Democracy Publications, 2002. -152 sid. Hft. 6.00 GBP.*

De flesta studierna hävdar att det är trepartsöverenskommelserna mellan regering, fack och arbetsgivare - som startade med “Programme for National Recovery” 1987-1990 och som följts av nya 3-årsavtal fram till dagens “Programme for Prosperity and Fairness” 2000-2003 - som lagt grunden till den irländska tigerekonomin. Men någon konkret historisk forskning av utvecklingen under de gångna 15 åren, eller någon analys av själva trepartsöverenskommelserna (www.ictu.ie/html/publications/pubagr.html) har inte gjorts. Det glappet är nu täppt i och med Joe Craigs bok som analyserar hur trepartsöverenskommelserna har påverkat den irländska landsorganisationen ICTU (Irish Congress of Trade Unions). Hans bok är faktiskt den första fallstudien över vilka konsekvenser, som trepartsöverenskommelserna har haft för fackföreningsrörelsen och dess medlemmar.

Ny praxis

Craig analyserar utvecklingen utifrån två viktiga strejker. Flygbolaget Ryanairs bagagearbetares strejk 1997 till mars 1998 för att få sin fackförening erkänd och de 10 000 sjuksköterskornas strejk 1999 mot begränsningarna i de nya kollektivavtalen. Analysen fokuseras på frågor som 1) i vilken utsträckning var utländska investeringar knutna till villkoren i trepartsöverenskommelserna? 2) har arbetarna fått det de utlovats? 3) förbättrade facket - dvs medlemmarna - sin förhandlingsposition och sina löne- och arbetsvillkor? Svaren som Craig ger kan verka överraskande för många fackliga basaktivister.

Till exempel utmynnade Ryanairkonflikten i att ett av de största fackförbunden, som godkänt trepartsöverenskommelserna, inte erkändes som fackförening enligt trepartsöverenskommelsen! Allmänt sett kom överenskommelserna att etablera en ny arbetsmarknadspraxis; att om arbetsgivarna var mot något, då ansåg regeringen att den inte kunde göra något och fackledningen gav efter. Sjuksköterskestrejken kom än tydligare än Ryanairkonflikten att visa på vad trepartsöverenskommelserna betydde.

Lönestopp & skattesänkningar

Sjukvårdsfacket, som levde i föreställningen att de kunde löneförhandla lokalt som förut, togs snabbt ur illusionen när arbetsgivarna, regeringen och landsorganisationen gick samman för att isolera deras kamp och nerkämpa den.

Trepartsöverenskommelserna har också varit ett lönestopp. Den fackliga ledningen har rättfärdigat stoppet med att skattesänkningar skulle kompensera de uteblivna löneförhöjningarna. Men trepartsöverenskommelserna betydde att det blev främst kapitalet och de multinationella storföretagen som fick skattelättnader. (Löntagare betalar i snitt 50 procent av lönen i skatt och statliga och kommunala avgifter). Dessutom undgår storföretagen ofta skatt helt och hållet. En del av dem har s.k. negativ skatt dvs de får mer i statliga skattebidrag än vad de betalar in. Utvecklingen övertygade det irländska kapitalet att det var riskfritt att deklarerera sina vinster, någon skattesmäll hotade inte längre. Effekten blev det välkända, att priset på fastigheter rakade i höjden, vilket betydde att människor med en industrimedellön svårligen kan skaffa sig ett egna hem idag.

“New unionism”

Fackligt sett har trepartsöverenskommelserna inneburit att den fackliga ledningen allteftersom har anpassat sig till arbetsgivarnas syn. Från att i huvudsak ha befattat sig med kollektivavtal för löne- och arbetsvillkor har fackledningen alltmera satt i främsta rummet att stödja rationaliseringar och privatiseringar. Betecknande är uttalanden om facket i norra Irland - där det inte finns någon trepartsöverenskommelse med regeringen och arbetsgivarna - att de endast sysslar med överlevnad, inte välfärd. Ordföranden för den brittiska landsorganisationen TUC (Trades Union Congress) John Monk och andra fackliga ledare har inte varit sena att ta till sig det nya språkbruket. Det som i politiken kallas “new labourism” har alltså fått sin motsvarighet i “new unionism”.

Prisoner of Social Partnership är en viktig bok för fackliga, politiska aktivister och akademiker då den ger kunskap och en förståelse inför kommande arbetsmarknadskonflikter och varför att vi kan förvänta oss en växande opposition mot “New Labour”.

John Anglpy.

Översättning Per-Erik Wentus.

* Boken beställs billigast direkt från förlaget.

(<http://members.lycos.co.uk/socialistdemocracyie/Publications.htm>). Räkna med 2 GBP för porto.